

РОЗДІЛ 7 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВознавства

Вишняков О. К.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри права ЄС та порівняльного правознавства,
доктор юридичних наук, професор*

ПРАВОВІ ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З МИТНИМ СОЮЗОМ ЄВРАЗІЙСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВТОВАРИСТВА

Відповідно до Закону України від 19 червня 2003 р. «Про основи національної безпеки України, європейський вектор інтеграції залишається законодавчо закріпленим пріоритетом національних інтересів поряд з пріоритетом розвитку рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами світу в інтересах України (ст. 6 Закону). На цьому тлі та зважаючи на загальну тенденцію у світі щодо створення все нових економічних об'єднань інтеграційного характеру, є доцільним визначити інтеграційні перспективи України з точки зору відповідних правових форм, зокрема на євразійському векторі, який виступає як секундарний відносно вектору європейського.

Цей вектор може бути представлений участю у Митному союзі Євразійського економічного співтовариства (МС) у складі РФ, Білорусі та Казахстану абсорізними формами співпраці з ним. Що стосується участі у МС, то, звичайно, для цього не має бути правових перешкод. Але, перш за все, треба взяти до уваги необхідність для України як члена Світової організації торгівлі відповідати вимогам цієї організації щодо митних союзів як інтеграційної форми та дотримувати відповідні процедури СОТ. Білорусь та Казахстан не є членами СОТ, тому вступаючи до МС, Україна згідно з правилами Генеральної угоди з тарифів і торгівлі мала б погодити це рішення з СОТ.

Треба враховувати, що угода про приєднання України до МС мала б характер субординаційної, тобто Україна мала б пристосовувати своє правове поле до вже існуючих умов МС. Варто також взяти до уваги, що МС є угрупованням наднаціонального характеру, до компетенції якого передано питання торгівлі учасників МС з третіми країнами, отже Україна втратила би можливості для проведення власної торговельної політики щодо третіх країн, а також щодо ЄС.

Для того, щоби претендувати на роль нового учасника МС, Україні необхідно було б стати державою-членом ЄврАзЕС, у якому застосовується зважений принцип голосування. Так, в Інтеграційному комітеті – постійно діючому органі ЄврАзЕС – рішення приймаються більшістю у 2/3 голосів, при цьому кількість голосів кожної з сторін визначається

відповідно її внеску до бюджету ЄврАзЕС на утримання органів ЄврАзЕС, фінансування проведення засідань органів Співтовариства та Комісії постійних представників при ЄврАзЕС. У відповідності з розподілом внесків, встановленим у Договорі про ЄврАзЕС, голоси розподілено наступним чином: Білорусь – 15, Казахстан – 15, Киргизстан – 7,5, РФ – 40, Таджикистан – 7,5, Узбекистан (членство призупинено) – 15. Отже, у разі вступу України до ЄврАзЕС мав би відбутися перерозподіл 100 голосів відповідно до нового відсоткового розподілу внесків. Розподіл за внесками має штучний, нестійкий характер, оскільки непрозорим залишається його справжній критерій – обсяг торгівлі тої чи іншої національної частини єдиної митної території, рівень економічного розвитку, обсяг ВВП і т. п.

У разі приєднання до ЄврАзЕС, треба було б приєднатися до міжнародних договорів, що діють в рамках цього об'єднання, та до його діючих рішень. Так, створення ЄврАзЕС пов'язане зі створенням Єдиного економічного простору, тобто спільного ринку – інтеграційної форми більш високого рівня ніж МС. Крім того, треба врахувати продекларовану перспективу створення на основі МС та ЄП, тобто замість ЄврАзЕС, Євразійського економічного союзу (СЕС) – «повноцінного», поглибленого інтеграційного утворення з «тісною координацією економічної та валютної політики». Варто врахувати також продекларовану подальшу перспективу створення Євразійського союзу, який має вийти за межі економічного угруповання. По суті, йдеться про створення суттєво нового порівняно з СРСР наддержавного політичного угруповання на принципах наднаціонального міжнародного об'єднання, тобто на принципах добровільної передачі частини державного суверенітету до наднаціональних органів, які приймають рішення за принципом зваженого голосування.

Замість участі у МСУ країною запропоновано співробітництво з МС у так званому «форматі три плюс один». Правове наповнення зазначеного формату може бути різним, але є підстави стверджувати, що ця формула, незалежно від її можливої подальшої модифікації, є спробою компромісу щодо співіснування, з одного боку, співробітництва України з МС та, з іншого, – участі у «поглибленій та всеосяжній» ЗВТ Україна-ЄС.

Серед різних варіантів оптимальним можна вважати інтеграційний варіант створення ЗВТ на основі багатосторонньої угоди з країнами МС. Схема укладення подібних угод у контексті МС вже існує. Так, вирішено почати офіційні переговори щодо укладення угоди про ЗВТ між країнами-членами МС та Соціалістичною Республікою В'єтнаму відповідності з директивами до формування єдиної позиції держав-членів МС, що затверджуються рішенням Ради Євразійської економічної комісії. Варіант ЗВТ максимально наближає Україну до євразійських інтеграційних об'єднань, але не створює перешкод для пріоритетного європейського вектору інтеграції, зокрема для укладення Договору про асоціацію з Європейським Союзом й функціонування ЗВТ ЄС-Україна.

Інший можливий варіант- співробітництво з МС на «секторальному рівні», тобто, на рівні посиленої економічної співпраці на певних напрямках без входження до МС та застосування форми ЗВТ (або паралельно з ЗВТ), та секторальна гармонізація законодавства України з нормами МС. Можна говорити й про перспективу гармонізації законодавства України з нормами МС як добровільної односторонньої адаптації без отримання преференцій та як певний етап наближення до МС. Слід відзначити й вже діючі зв'язки України з МС на рівні обміну інформацією, консультацій та спільних експертних оцінок, а також можливий статус України у МС в якості спостерігача без отримання економічних преференцій.

Бехруз Х.

*Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
профессор кафедры права Европейского Союза и сравнительного
правоведения, доктор юридических наук, профессор*

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ИССЛЕДОВАНИЙ СРАВНИТЕЛЬНОГО ПРАВОВЕДЕНИЯ В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННЫХ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

Вся история становления и развития сравнительного правоведения – это постоянный поиск новых направлений исследований, поскольку, сравнительное правоведение, как динамичное научное направление, находится на острие вызовов, отражающих соответствующее состояние общественного развития, требующего адекватного научного осмысления.

Сравнительное правоведение исследует, главным образом, комплекс правовых явлений, как органическое целое, геоправовое пространство, что свидетельствует о доминировании тенденции сравнения комплексов правовых явлений, т. е. не фрагментарное, а системное сравнение – макросравнение, в которое неизбежно включаются политологические, культурологические, психологические аспекты функционирования права и правовой системы в объективно существующем национальном и наднациональном уровнях. Очевидным является необходимость и важность взаимодействия между правом, историей, философией, культурой, религией и другими гуманитарными научными направлениями. Именно так, можно перевести на современный научный язык требование глубокого понимания и учета особенностей правовой реальности. Таким образом, наиболее важной частью содержания исследований сравнительного правоведения, являются знания, имеющие функциональную природу, выходящие за рамки национальных правовых систем и имеющие универсальную теоретическую и практическую ценность.

С позиций цивилизационного подхода, важным направлением исследований сравнительного правоведения выступает именно изучение множественности правовых реальностей, отражающих многообразие право-